

วิ จู ร บั ญ ฑิ ต

บ ำ เ พื ญ สั จ จ บ าร ณี (๔)

ผู้ครองเรือนไม่ควรบริโภคอาหารที่มีรสอร่อยแต่ผู้เดียว
ไม่ควรชั่งเสพถ้อยคำให้ติดอยู่ในโลก ที่ไม่เกื้อกูลต่อสวรรค์
และนิพพาน เพราะถ้อยคำเช่นนั้น ไม่ทำให้ปัญญาเจริญได้โดย
ผู้ครองเรือนพึงเป็นผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยวัตร ไม่ประมาท มี
ปัญญาเครื่องสอดส่องเหตุผล มีความประพฤติถ่อมตน ไม่เป็น
คนตระหนี่ถี่เหนียว เป็นผู้สงบเสงี่ยม มีวาจาเป็นมิตร

วิทยุบัณฑิต บำเพ็ญสัจจบารมี (๔)

๓๘๘

มนุษย์ต่างเสาะแสวงหาความรู้ต่างๆ จากตำรับตำราบ้าง จากประสบการณ์ของคนรุ่นก่อน ผวนกกับประสบการณ์ของตัวเองบ้าง เพียงเพื่อให้รู้วิธีการประกอบอาชีพ ที่จะนำมาซึ่งปัจจัย ๔ สำหรับหล่อเลี้ยงร่างกายให้เป็นอยู่ในโลกนี้ได้อย่างสะดวกสบาย ยังมีความรู้ที่ยังไปกว่านั้นอีก เป็นความรู้ที่สามารถจัดปัญหา และความทุกข์ทั้งปวงได้ ซึ่งเกิดจากการทำใจหยุดใจนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ยิ่งใจหยุดนิ่งได้มากเท่าไร ความรู้อันบริสุทธิ์จากภายในก็จะพร่างพรูขึ้นมา เป็นความรู้ที่สมบูรณ์ที่จะนำพาชีวิตเราไปสู่ความสุข และความสำเร็จตลอดไป

มีธรรมภาษิตใน ขรവാสนธรรม ตอนหนึ่งว่า

“ผู้ครองเรือนไม่ควรบริโภคอาหารที่มีรสอร่อยแต่ผู้เดียว ไม่ควรช่องเสพล้อยคำให้ติดอยู่ในโลก ที่ไม่เกื้อกูลต่อสวรรค์และนิพพาน เพราะถ้อยคำเช่นนั้น ไม่ทำให้ปัญญาเจริญได้เลย ผู้ครองเรือนพึงเป็นผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยวัตร ไม่ประมาท มีปัญญาเครื่องสอดส่องเหตุผล มีความประพฤติถ่อมตน ไม่เป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว เป็นผู้สงบเสงี่ยม มีวาจาเป็นมิตร”

ผู้รู้ทั้งหลายที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามาก ต่างมีความเห็นพ้องตรงกันว่า ชีวิตการครองเรือนนั้นมีสุขน้อยแต่มีทุกข์มาก

วิสุทธิบัณฑิต บำเพ็ญสังขารมี (๔)

๓๘๕

อีกทั้งยังเต็มไปด้วยความคับแค้นใจรำพึงรำพันชีวิตการครองเรือนที่จะไม่มีทุกข์นั้น เป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง เพียงแต่ว่าใครจะทุกข์มากหรือทุกข์น้อยกว่ากัน ถ้าจะให้มีความสุขน้อยที่สุด ต้องมีศิลปะในการครองเรือน ซึ่งเราจะได้รับฟังรายละเอียดไปพร้อมๆ กัน เป็นสาระที่อยู่ในขรรวาสธรรมและราชสวัสดิธรรม

เรื่องราวของพระโพธิสัตว์ตอนที่แล้ว กล่าวถึงตอนที่ปุณณกัณท์เล่นสกาชนะพระราชา แล้วขอลือกวินวิสุทธิเป็นรางวัล ปุโรหิตพระโพธิสัตว์ท่านนี้เป็นสุดยอดแห่งมหาบัณฑิตของชมพูทวีป เป็นมหาปราชญ์ผู้เรืองปัญญา เนื่องจากพระราชารู้ว่าหากปุณณกัณท์นำตัวท่านไปแล้ว พระองค์จะไม่ได้รับฟังธรรมกถาอันไพเราะและมีคุณค่าอีกต่อไป จึงขอฟังธรรมเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ปุโรหิตจะจากพระองค์ไป

*พระราชาทรงเชิญพระโพธิสัตว์ว่า “ข้าแต่ท่านบัณฑิต เมื่อท่านจากไปแล้ว ยากที่ข้าพเจ้าจักได้ฟังธรรมกถาอันไพเราะ ขอเชิญท่านนั่งบนธรรมาสน์แสดงธรรมแก่ข้าพเจ้า ณ บัดนี้เถิด” พระราชาตรัสถามปัญหาในขรรวาสธรรมว่า “ท่านวิสุทธิบัณฑิต คฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ควรประพฤติตัวอย่างไรจึงจะปลอดภัย

วิทยุบัณฑิต บำเพ็ญสัจจบารมี (๔)

๓๕๐

ควรสงเคราะห์ใครบ้าง ทำอย่างไรจึงจะเชื่อว่ามีปกติกล่าวคำสัตย์
เมื่อจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้า ทำอย่างไรจึงจะไม่เศร้าโศกได้”

พระโพธิสัตว์แสดงธรรมท่ามกลางพระราชาทรงหลายว่า
“ผู้ครองเรือนไม่ควรคบหญิงสาธารณะเป็นภริยา ไม่ควรบริโภค
อาหารมีรสอร่อยแต่เพียงผู้เดียว ไม่ควรชองเสพถ้อยคำที่ทำให้
ติดอยู่ในโลก ซึ่งไม่เกื้อกูลต่อหนทางสวรรค์และพระนิพพาน
เพราะถ้อยคำเช่นนั้นไม่ทำให้ปัญญาเจริญได้เลย ผู้ครองเรือน
พึงเป็นผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยวัตร ไม่ประมาท มีปัญญาเครื่อง
สอดส่องเหตุผล มีความประพฤติด่อนน้อมถ่อมตน ไม่พึงเป็นคน
ตระหนี่เหนียวแน่นเป็นผู้สงบเสงี่ยม มีวาจาน่าคบเป็นสหายอ่อน
โยน

ผู้ครองเรือนพึงเป็นผู้สงเคราะห์มิตร รู้จักจำแนกแจกทาน
พึงให้การบำรุงสมณพราหมณ์ด้วยข้าวน้ำทุกวัน ผู้ครองเรือนพึง
เป็นผู้ไคร้ธรรม หมั่นไต่ถามในข้อธรรม พึงเข้าไปหาท่านผู้มีศีล
เป็นพหูสูต ให้ไต่ถามท่านด้วยความเคารพ ทรงจำอรรถและ
ธรรมที่ได้สดับมาแล้ว เมื่อประพฤติดนเช่นนี้ จึงจะเชื่อว่าเป็นผู้
อยู่อย่างปลอดภัย เป็นผู้สงเคราะห์คนอื่นอย่างแท้จริง ได้ชื่อว่า
เป็นผู้ไม่เบียดเบียนคนอื่น ผู้ประพฤติดนเช่นนี้ได้ชื่อว่าปกติ
กล่าวคำสัตย์ ครั้นจากโลกนี้ไปจะไม่เศร้าโศก มีแต่จะพบความสุข

วิสุทธิบัณฑิต บำเพ็ญสังฆารมย์ (๔)

๓๕๑

ในสัมปรายภพออย่างเดียว” จากนั้นพระโพธิสัตว์ได้ลงจากบัลลังก์และกลับบ้านของตน

ขณะเดียวกันนั้น ปุณณกยักษ์รุ่มร้อนใจเพราะคิดถึงธิดานาคกัญญา อยากนำท่านวิสุทธิบัณฑิตไปแลกกับธิดานาคกัญญาโดยเร็วที่สุด แต่ท่านบุโรหิตปราชญ์ว่า “ท่านอย่าได้รุ่มร้อนใจไปเลย เราเป็นผู้มีอุปการะมากต่อท่าน เพราะไม่เห็นคล้อยตามพระราชราชนิพนธ์ไปตามความจริงเท่านั้น ดังนั้นท่านจงรู้ว่าเราเป็นใหญ่ในตัวเอง เราขอพำนักอยู่กับครอบครัวอีก ๓ วัน เพื่อสั่งสอนบุตรและภรรยา จากนั้นเราจะไปกับท่าน”

ปุณณกยักษ์ฟังแล้วคิดว่า บัณฑิตนี้พูดจริง ท่านมีอุปการะแก่เราอย่างมาก หากท่านจะขอให้เราพักอยู่ ๓ วันหรือครึ่งเดือน เราก็จะยับยั้งอยู่ เมื่อบุโรหิตกลับถึงบ้าน ได้แจ้งภรรยาบุตรธิดาและทุกคนว่า “พระราชบิดาได้พระราชทานพื่อให้แก่มารดาคนนี้แล้ว พ่อคงมีความสุขในบ้านหลังนี้ได้อีกเพียง ๓ วันก็ต้องอำลาจากไป”

ทุกคนพากันร้องไห้ด้วยความอาลัยอาวรณ์ ท่านได้ปลอบใจให้ทุกคนหายเศร้าโศกว่า “ท่านทั้งหลาย อย่าวิตกไปเลย อย่าเศร้าโศกพิไรรำพันไปเลย สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา ยศที่สมมติ ย่อมมีวิบัติเป็นที่สุด”

วิทยุบัณฑิต บำเพ็ญสัจจบารมี (๔)

๓๕๒

จากนั้นได้แสดงธรรมมกถาชื่อราชวสดีธรรมให้ทุกคนฟังเป็นครั้งสุดท้าย เป็นธรรมะที่จะทำให้ผู้เข้าไปสู่ราชสกุลแล้ว ได้ลากลักการะ ได้ยศมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของราชตระกูล

เนื้อหาย่อๆ เกี่ยวกับราชวสดีธรรมมีว่า ในสมัยก่อน ผู้เข้าไปปฏิบัติราชกิจในราชสำนักเรียกว่าราชเสวก เมื่อพระราชายังไม่รู้จักดีพอ ราชเสวกนั้นไม่ควรทำตนกล้าเกินไปหรือหวาดกลัวเกินไป จะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ตั้งใจทำราชกิจทุกอย่างด้วยความเที่ยงตรง ต้องมีไหวพริบปฏิภาณ ต้องศึกษาข้อห้ามและข้ออนุญาตในราชสำนักจนแตกฉาน ต้องไม่คะนองกายวาจา ไม่ขโมยทรัพย์จากพระคลังหลวง ไม่เห็นแก่นอน ไม่พึงดื่มสุราเมรัย ไม่พึงฆ่าเนื้อในสถานที่พระราชทานอภัยทาน

ราชเสวกไม่ควรวางใจว่า พระราชาเป็นสหาย ไม่ควรถือตนว่าเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตที่พระราชาทรงบูชา เมื่อพระราชาทรงปูนบำเหน็จรางวัลให้แก่กรมกองต่างๆ ก็ให้มีจิตาจิตต้องรู้โอนอ่อนผ่อนตามเหมือนคันธนู และพึงไหวตามเหมือนไม้ไผ่ พึงเป็นผู้รู้จักประมาณในโภชนะ ต้องเลี้ยงดูมารดาบิดา หมั่นหาโอกาสเข้าหาสมณพราหมณ์เพื่อสนทนาธรรมโดยเคารพ นี่เป็นเพียงบทสรุปของราชวสดีธรรมโดยย่อ รายละเอียดในพระไตรปิฎกบันทึกไว้ว่า พระโพธิสัตว์แสดงธรรม ๓ วัน จึงจะจบ แต่หลวงพ่อย่อลงมาเหลือเพียงเท่านี้

วิทยุบันทึก ต. บำเพ็ญสังฆาราม (๔)

๓๕๓

หลังจาก ๓ วัน ผ่านไป รุ่งขึ้นพระโพธิสัตว์ได้อำลาบุตรธิดา ภรรยาและข้าทาสบริวาร เพื่อออกเดินทางไปกับยักษชาวเมืองรู้ว่า มหาบุโรहितจะจากไป ต่างมาประชุมกันเพื่อส่งท่านที่หน้าพระลานหลวงท่านได้สั่งสอนชาวเมืองให้ตั้งอยู่ในธรรม และให้คลายจากความโศกเศร้า จึงอำลาจากไป ส่วนท่านจะต้องไปตระกล่าวปาก ถูควักเนื้อหัวใจเพื่อเป็นบรรณาการแด่พญารุณนาคราชหรือไม่ ต้องติดตามกันในตอนต่อไป

เราจะเห็นว่า ธรรมดาของบัณฑิตทั้งหลาย ท่านสามารถเป็นที่พึ่ง เป็นขวัญและกำลังใจให้กับมหาชนทั้งหลายได้ แม้ท่านจะอยู่ในภาวะวิกฤตก็ตาม การรักษาใจให้เป็นปกติท่ามกลางความทุกข์ที่กำลังจะเกิดขึ้น เป็นสิ่งที่บัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายได้ประพฤติปฏิบัติกันมาแล้ว เพราะท่านตระหนักดีถึงการพบและการพราก มีพบก็ต้องมีจาก การจะให้ชีวิตดำเนินไปอย่างราบรื่นตลอดนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การยกใจให้อยู่เหนือปัญหาและความทุกข์ที่กำลังจะเกิดขึ้น เป็นทางมาแห่งความสุขทางหนึ่ง และเป็นทางสว่างของชีวิต ดังนั้นให้ทุกคนศึกษากันไว้และหมั่นประพฤติธรรม ให้ใจเราพร้อมที่จะรับกับทุกสถานการณ์ แม้พบปัญหาอุปสรรค ขอย้ำได้ทั้งธรรมกันทุกคน

